

VEILEDER FOR
IMPORT AV POTET

PUBLISERT JUNI 2019

Innhold

1	Hvem gjelder veilederen for?	3
2	Import av poteter	4
2.1	Hvilket regelverk må du forholde deg til?	4
2.2	Hvilke plikter har du ved import av potet?	4
2.3	Er det tillatt å importere settepoteter?	5
2.4	Er det tillatt å importere poteter med opprinnelse fra Nederland?	5
2.5	Er det tillatt å importere poteter med opprinnelse fra Egypt?	5
2.6	Er det tillatt å ta med seg poteter som privat import?	5
3	Registrering av virksomhet og innmelding i skjematjenesten	7
3.1	Kan innmeldingen av import settes bort til andre, f.eks en speditør?	7
4	Mottakskontroll	8
4.1	Kan mottakskontrollen settes bort til noen andre?	8
5	Dokument- og identitetskontroll	8
5.1	Hvordan kontrollerer du at sertifikatet er riktig?	9
5.2	Hvordan kontrollerer du at sendingen samsvarer med sertifikatet (identitetskontroll)?	10
5.3	Har du fått et reekspertsertifikat?	10
5.4	Hva er tilleggserklæringer?	10
5.5	Hvilke tilleggserklæringer skal du se etter på sertifikatene?	11
5.6	Hva gjør du om plantesunnhetssertifikatet er feil?	12
5.7	Hva gjør du om originalt plantesunnhetssertifikat ikke følger sendingen?	12
6	Fysisk kontroll av potetene	12
6.1	Hvilke skadegjørere må du se opp for på potet?	13
6.2	Hvor kan du lære mer om skadegjørerne?	15
6.3	Hva gjør du om du oppdager karanteneskadegjørere?	15
6.4	Hvor stor del av potetene i sendingen skal kontrolleres fysisk?	16
6.5	Treemballasje skal også kontrolleres	17
7	Når mottakskontrollen er gjennomført	18
7.1	Hvordan melder du inn at mottakskontrollen er gjennomført?	18
7.2	Når kan du ta i bruk eller disponere varen?	18
7.3	Hvordan ser du om Mattilsynet har frigitt sendingen?	18
7.4	Hva kan være grunnen til at en sending ikke er frigitt av Mattilsynet?	18

1 Hvem gjelder veilederen for?

Denne veilederen er utarbeidet av Mattilsynet som hjelpemiddel for alle som er involvert i import av poteter. Dette gjelder blant annet importører og virksomheter som melder inn import eller gjør mottakskontroll for andre.

Vi har [flere veiledere om import på våre nettsider](#), blant annet om bruk av skjematjenesten, internkontroll og import av varer som planter og frø.

Bruk av veilederen

Veilederen beskriver hvordan import av poteter skal foregå i henhold til regelverket.

Merk at dette kun er en veileder og er ikke rettslig bindende. Veilederen må derfor leses sammen med aktuelt regelverk:

- Matloven
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-12-19-124>
- Forskrift om plantehelse
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2000-12-01-1333>
- Forskrift om matpoteter fra Egypt
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2007-11-16-1259>
- Forskrift om tiltak mot mørk ringråte i potet (forskrift om importforbud av nederlandsk potet)
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/1996-05-14-498>

2 Import av poteter

Import av poteter medfører en risiko for å introdusere og spre planteskadegjørere som kan gi alvorlige samfunnsmessige konsekvenser. Flere av planteskadegjørerne som angriper potet i EU og utenfor Europa, har vi til nå heldigvis ikke oppdaget i Norge. Derfor har Norge et strengt regelverk for import, produksjon og omsetning av potet. Blant annet skal mat- og industripoteter som innføres til Norge følges av et plantesunnhetssertifikat. Sertifikatet dokumenterer at potetene tilfredsstillende de norske kravene til frihet for planteskadegjørere.

Når du skal importere poteter er det viktig å velge ut en leverandør som du er trygg på. Om du får poteter fra en leverandør som tar plantehelse på alvor, vil din jobb som importør bli enklere og risikoen for å innføre skadegjørere vil være lavere.

2.1 Hvilket regelverk må du forholde deg til?

Det er flere regelverk du må forholde deg til ved import av poteter. Etterhvert som du leser veilederen vil vi vise til de aktuelle regelverkskravene, slik at du enkelt kan finne dem igjen i regelverket. Forskrift om plantehelse og matloven er det mest aktuelle regelverket du må forholde deg til. I tillegg kommer en egen forskrift om matpoteter fra Egypt og forskrift om tiltak mot mørk ringrøte i potet (forskrift om importforbud av nederlandsk potet).

2.2 Hvilke plikter har du ved import av potet?

Poteter kan bare importeres dersom de oppfyller kravene i regelverket. Importører skal være registrerte i Mattilsynets skjematjenester, hvor man også skal melde inn importsendingene.

Importøren er ansvarlig for at det blir gjennomført en mottakskontroll av sendingen. Denne mottakskontrollen skal verifisere at sendingen er i tråd med regelverket og man skal kontrollere at:

- Sendingen er fulgt av et originalt og riktig utfylt plantesunnhetssertifikat.
- Sendingens innhold samsvarer med det som er angitt på sertifikatet.
- Potetene er fri for skadegjørerne nevnt i regelverket.

Hvordan man går frem for å registrere import, melde inn importsendinger og gjennomfører mottakskontroll blir nærmere beskrevet i denne veilederen. I flytskjemaet i [Figur 1](#) illustreres hva du må gjennomføre før de importerte potetene kan tas i bruk.

Lederen i din virksomhet skal sørge for at de ansatte får opplæring og har nødvendig kompetanse for å kunne følge opp regelverket. Dette gjelder blant annet at man kan å melde inn importsendinger på riktig måte, å utøve internkontrollen og gjennomføre mottakskontroll av importsendinger. Aktuelt regelverk for dette er § 8 i matloven.

Internkontroll for plantehelse:

Alle som importerer poteter er også pliktige til å ha en internkontroll for plantehelse. Dette er beskrevet i § 9 i forskrift om plantehelse. Internkontrollen skal blant annet bestå av skriftlige rutiner for hvordan din virksomhet etterlever kravene i regelverket.

Mer informasjon om internkontroll for plantehelse finner du i en egen veileder for dette:

[Veileder for internkontroll for plantehelse](#)

Internkontroll for næringsmidler:

Internkontrollen din skal også omfatte kravene i regelverket for næringsmidler. Som importør er du ansvarlig for at potetene du importerer er trygge å spise og i samsvar med regelverket.

Informasjon om internkontroll og andre plikter du har som importør av næringsmidler kan du lese mer om her:

[Informasjon om plikter for importører av næringsmidler](#)

2.3 Er det tillatt å importere settepoteter?

Nei, det er ikke tillatt å importere settepoteter eller annet formeringsmateriale av potet. Det er kun poteter til mat og industri som er tillatt å importere. Det er ikke tillatt å bruke importert matpotet som settepotet.

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse vedlegg 3 nr. 8.

2.4 Er det tillatt å importere poteter med opprinnelse fra Nederland?

Nei, det er ikke tillatt å importere poteter som har opprinnelse fra Nederland. Importforbudet av nederlandsk matpotet er beskrevet i en egen forskrift.

Aktuelt regelverk er forskrift om tiltak mot mørk ringråte i potet.

2.5 Er det tillatt å importere poteter med opprinnelse fra Egypt?

Ja, det er tillatt å importere poteter fra Egypt, men innførselskravene er strengere enn for mange andre land. Dette er beskrevet i en egen forskrift om import av matpoteter fra Egypt.

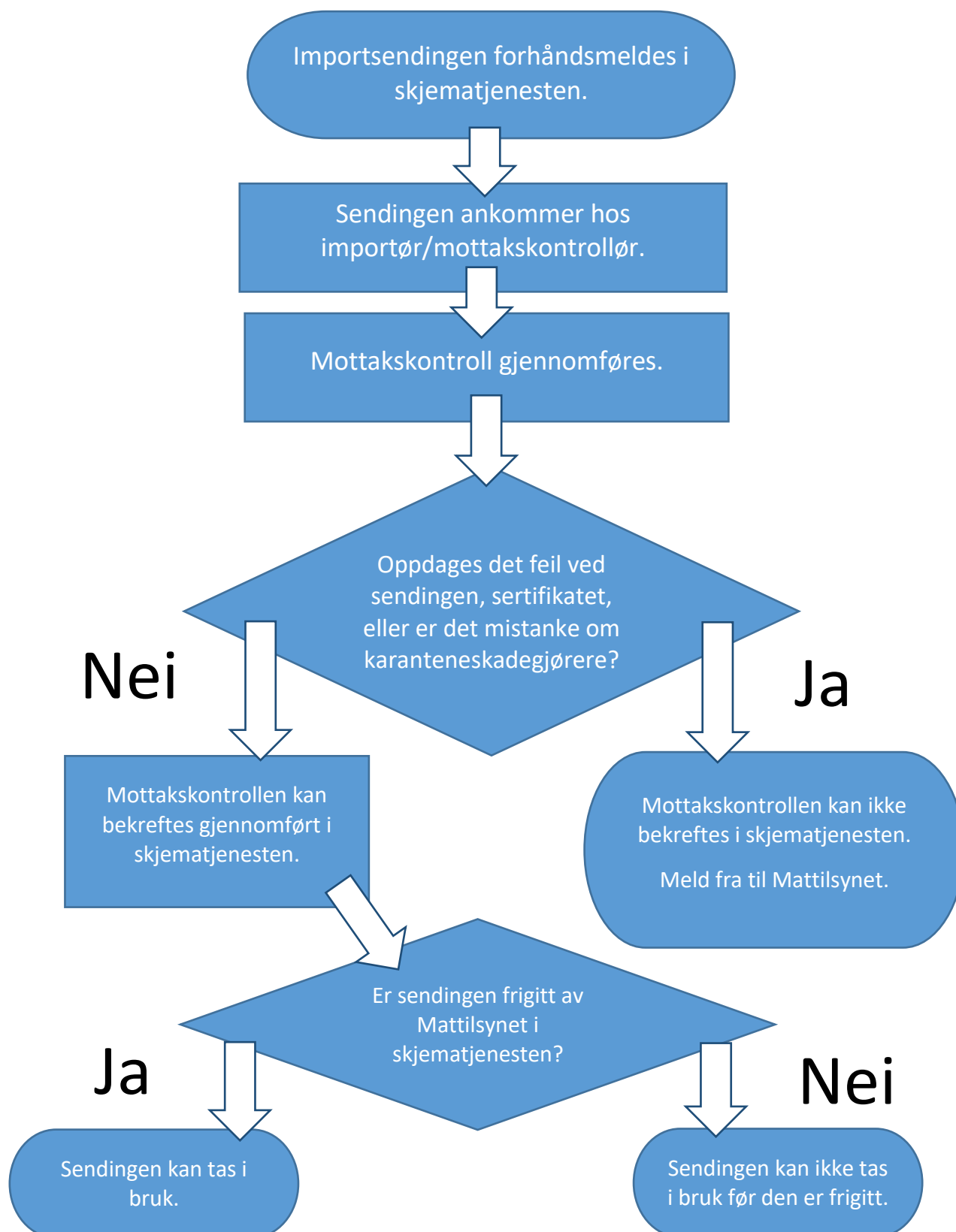
Aktuelt regelverk er forskrift om matpoteter fra Egypt.

2.6 Er det tillatt å ta med seg poteter som privat import?

Det er ikke tillatt å ta med seg poteter hjem fra utenlandsreiser. All import av poteter skal følges av et plantesunnhetssertifikat og sendingen skal meldes inn til Mattilsynet.

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse vedlegg 9.

Flytskjema for import av poteter

Figur 1 – Dette flytskjemaet beskriver hva som må gjennomføres før de importerte potetene kan tas i bruk

3 Registrering av virksomhet og innmelding i skjematjenesten

All registrering og innmelding av import foregår elektronisk i [Mattilsynets skjematjeneste](#). Det er flere skjemaer du må fylle ut i forbindelse med import av planter. Hvordan skjemaene skal fylles ut når du melder inn import er nærmere beskrevet i en brukeveileder som du finner [på denne siden](#).

Du må først registrere deg som importør:

Før du kan begynne å melde inn importsendingene, må din virksomhet registrere seg som importør. Du skal da registrere deg som importør av både «planter og plantemateriale» og næringsmidler. Skal din virksomhet utføre mottakskontroll etter avtale med en importør, skal dette også registreres her.

Alle importsendinger med poteter skal meldes inn

Hver importsending med poteter skal forhåndsmeldes til Mattilsynet før varene kommer til Norge. Når sendingen er ankommet og du har gjennomført mottakskontrollen, skal også dette meldes inn. Deretter må du vente på bekreftelse på at Mattilsynet har frigitt sendingen før potetene kan omsettes/tas i bruk. Du kan lese mer om mottakskontrollen i neste kapittel.

Link til skjematjenesten: <https://skjema.mattilsynet.no/mats>

Alt om bestemmelsene finner du i forskrift om plantehelse § 7 og § 23

3.1 Kan innmeldingen av import settes bort til andre, f.eks en speditør?

Ja, en importør kan gi en speditør tillatelse til å melde inn importsendinger for seg. Det er da viktig at det er god kommunikasjon mellom importør og speditør slik at sendingen blir meldt inn og mottakskontrollen blir bekreftet gjennomført til riktig tidspunkt. Selv om det er speditøren som tar seg av innmeldingen i skjematjenesten, er det du som importør som er ansvarlig for at det blir meldt inn riktig.

For at speditøren skal kunne melde importsendingene for deg, må du først gi dem tillatelse i skjematjenesten. Hvordan du går frem for å gjøre dette finner du en oppskrift på i brukerveilederen om innmelding av import [på denne siden](#).

Aktuelt regelverk er §23 i forskrift om plantehelse

4 Mottakskontroll

Mottakskontrollen er ditt viktigste tiltak for å hindre introduksjon og spredning av planteskadegjørere. Dette innebærer å kontrollere at sendingen er i samsvar med importkravene. Mottakskontrollen består av tre deler. Du skal kontrollere at dokumentene som følger sendingen er riktige (dokumentkontroll), at sendingens innhold samsvarer med sertifikatet (identitetskontroll) og at potetene ikke har tegn på karanteneskadegjørere (fysisk kontroll).

Hvordan du skal kontrollere dokumentene og gjennomføre den fysiske kontrollen av potetene er beskrevet i hvert sitt kapittel under.

Aktuelt regelverk er §23b i forskrift om plantehelse

4.1 Kan mottakskontrollen settes bort til noen andre?

Importøren kan avtale at en annen virksomhet gjennomfører hele eller deler av mottakskontrollen. Virksomheten som skal gjennomføre mottakskontrollen må være registrert hos Mattilsynet og skal ha en internkontroll. I tillegg må mottakskontrolløren ha kunnskap til å gjennomføre kontrollen. Importøren og mottakskontrolløren må ha en skriftlig avtale hvor ansvarforholdet kommer frem og om mottakskontrolløren gjennomfører hele eller deler av kontrollen.

Aktuelt regelverk er §23b i forskrift om plantehelse

5 Dokument- og identitetskontroll

Med alle importsendinger med poteter skal det følge et orginialt plantesunnhetssertifikat. Du må kontrollere at plantesunnhetssertifikatet er riktig utfylt og dekker hele sendingen. Dette sertifikatet er utstedt av eksportlandets planteinspeksjonstjeneste, som skal konstatere at potetene i sendingen tilfredsstillere våre regelverkskrav. Blant annet omfatter dette at eksportlandet dokumenterer at varen er funnet fri for planteskadegjørere som er nevnt i vårt regelverk.

Utformingen til plantesunnhetssertifikatet er laget etter en internasjonal standard kalt ISPM12. Det vil si at alle plantesunnhetssertifikater skal inneholde de samme opplysningene uavhengig av hvilket avsenderland sendingen kommer fra.

Hvordan et plantesunnhetssertifikat ser ut og hvordan man går frem for å kontrollere det er beskrevet under i [Figur 2](#).

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse § 20

5.1 Hvordan kontrollerer du at sertifikatet er riktig?

1 Name and address of exporter	2 PHYTOSANITARY CERTIFICATE No. EU/UK/E&W/2017/181392A ORIGINAL
3 Declared name and address of consignee	4 Plant Protection Organisation of UNITED KINGDOM To Plant Protection Organisation (s) of NORWAY
5 Declared means of conveyance: SEA	6 Place of origin: UNITED KINGDOM
7 Declared point of entry: Svinesund	8 Distinguishing marks, number and description, name of produce botanical name of plants: ESTIMA WARE POTATOES, (0184535) STOCK NO:1700146, 1536 X 15KG CARTONS MARIS PIPER WARE POTATOES, (0184535) STOCK NO:1700021, 16 X 15KG PAPER SACKS MARK: BENNETT POTATOES SOLANUM TUBEROSUM
9 Quantity declared: 23040 KILOGRAMS 240 KILOGRAMS	10 This is to certify that the plants, plant products and/or tested according to appropriate methods specified by the importing contracting party and/or the importing contracting party, including those for regulated non-quarantine pests.
11 Additional declaration: Consignment complies with annex 4A, point 18.1 option (b), point 18.2 option (a) and point 18.2 option (a) of Regulations relating to plants and measures against pests	12 Treatment: XX XX
13 Chemical (active ingredient): XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX	14 Duration and temperature: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
15 Concentration: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX	16 Date: XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
17 Additional information: XX XX XX	Place of issue: BEVERLEY Date: 07 NOVEMBER 2017 Name and signature of authorised officer: <i>Yvonne Marshall</i> YVONNE MARSHALL

Er alle potetene og mengden i sendingen oppgitt i sertifikatet i rubrikk 8 og 9?
Kontroller at alle potetene er oppgitt og at mengden stemmer overens med sendingen.

Krever sendingen noen tilleggserklæringer?
Disse skal være oppført i rubrikk 11. Aktuelle tilleggserklæringer for potet er forklart under.

Hvor gammelt er sertifikatet?
I denne rubrikken kan du se hvor og når sertifikatet er utstedt. Sertifikatet kan ikke være for gammelt, og skal være utstedt tidligst 14 dager før avsendelse.

Er sertifikatet signert og stemplet?
Sertifikatet skal være signert og stemplet av plantehelsemyndigheten i eksportlandet.

Rettelser i sertifikatet skal være attestert.
Dette betyr at eventuelle opplysninger som er rettet på et originalt sunnhetssertifikat skal være stemplet og signert av plantehelsemyndigheten i eksportlandet.

Figur 2 - Eksempel på hvordan et plantesunnhetssertifikat ser ut.

5.2 Hvordan kontrollerer du at sendingen samsvarer med sertifikatet (identitetskontroll)?

Det er ikke tillatt å importere poteter uten at de er dekket av et originalt plantesunnhetssertifikat. I mottakskontrollen må du derfor kontrollere at det som er oppført på sertifikatet, stemmer overens med sendingen du har mottatt. Har du eksempelvis fått en større mengde poteter enn det som er oppført på sertifikatet, så er dette et regelverksbrudd. Du kan ikke melde inn at mottakskontrollen er gjennomført dersom noe av informasjonen på sertifikatet er feil. Meld fra til Mattilsynet om du har fått et plantesunnhetssertifikat med feil eller mangler.

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse § 23b

5.3 Har du fått et reeksportsertifikat?

Importerer du poteter med opprinnelse i et annet land enn avsenderlandet, så skal opprinnelseslandet være oppgitt i rubrikk 5 «place of origin». Det skal da være vedlagt sertifikat fra opprinnelseslandet. I rubrikk 10 vil det vises til de andre sertifikatene, kontroller at du har fått alle sertifikatene og at de er riktige.

5.4 Hva er tilleggserklæringer?

En tilleggserklæring (additional declaration) er en erklæring som myndighetene fra eksportlandet må ha med i plantesunnhetssertifikatet, for å vise til hvordan de oppfyller et spesifikt regelverkskrav. Dette kan for eksempel være at myndighetene konstaterer at en skadegjører ikke forekommer i landet, eller at produksjonsstedet hvor plantene kommer fra er kontrollert og skadegjøreren ikke er funnet.

Tilleggserklæringene skal være ført opp i rubrikk 11 «additional declarations» (som vist i [Figur 2](#)). I mottakskontrollen skal du kontrollere at alle aktuelle tilleggserklæringer er oppført på sertifikatet.

Aktuelt regelverk er vedlegg 4A i forskrift om plantehelse.

5.5 Hvilke tilleggserklæringer skal du se etter på sertifikatene?

For potet er det i plantesunnhetssertifikatet noen særskilte tilleggserklæringer som skal nevnes. Disse er beskrevet i boksene under. Tilleggserklæringene vil stå på engelsk i sertifikatet og det vil vises til hvilket punkt det gjelder og hvilket alternativ det oppfyller. Se Figur 2 for eksempel.

For punkt **18.1** fra vedlegg 4A i forskriften, skal alternativ a, eller b være valgt:

Alternativ a: Knoller av potet skal ha opprinnelse i land som det er offisielt konstatert at er kjent å være fri for sykdommen mørk ringråte (*Ralstonia solanacearum*)

Alternativ b: Knollene har opprinnelse i områder som er under offentlig tilsyn for mørk ringråte (*R. solanacearum*) og som er kjent å være fri for denne skadegjøreren.

Og

Produksjonsstedet er kontrollert og funnet fritt for mørk ringråte (*R. solanacearum*) siste vekstsesong

For punkt **18.2** fra vedlegg 4A i forskriften, skal alternativ a, eller b være valgt. Dette gjelder knoller som kommer fra et land der potetkreft (*Synchytrium endobioticum*) forekommer:

Alternativ a: Det er offisielt konstatert at knollene har opprinnelse på et produksjonssted hvor potetkreft (*S. endobioticum*) aldri har forekommet.

Alternativ b: Det er offisielt konstatert at knollene har opprinnelse på et produksjonssted, hvor det i samsvar med en metode anerkjent av EPPO (den europeiske plantevernorganisasjonen), er fastslått at potetkreft (*S. endobioticum*) ikke lenger forekommer.

For punkt **18.3** fra vedlegg 4A i forskriften, skal alternativ a, eller b være valgt:

Alternativ a: Det er offisielt konstatert at knollene har opprinnelse i et land som er kjent å være fri for lys ringråte (*Clavibacter michiganensis ssp. sepedonicus*)

Alternativ b: Det er offisielt konstatert at knollene har opprinnelse på et produksjonssted som er kontrollert i den siste vekstsesongen, og hvor det er offisielt konstatert at produksjonsstedet er fritt for lys ringråte (*C. michiganensis ssp. sepedonicus*), enten ved at skadegjøreren aldri har vært kjent å forekomme på stedet, eller ved at produksjonsstedet etter påvisning av skadegjøreren har vært underlagt et offentlig saneringsprogram og offentlig etterkontroll for lys ringråte (*C. michiganensis ssp. sepedonicus*).

5.6 Hva gjør du om plantesunnhetssertifikatet er feil?

Du kan ikke melde inn at mottakskontrollen er gjennomført uten at sendingen er dekket av et riktig utfylt plantesunnhetssertifikat. Mottar du et sertifikat med feil eller mangler, er det aktuelt å få tak i et erstatningssertifikat for sendingen. Dette erstatningssertifikatet skal ha en tilleggserklæring som viser til hvilket sertifikat det erstatter. Se etter følgende tekst i rubrikk 11 for tilleggserklæringer (additional declarations):

«This certificate replaces and cancels phytosanitary certificate no xx [nummer på sertifikatet som er feil], issued on xx [dato]»

Når importør eller innmelder har skaffet et erstatningssertifikat, kan sendingen meldes inn på nytt. Meld fra til Mattilsynet at det gamle sertifikatet utgår og at du har meldt inn sendingen på nytt med riktig sertifikat.

Aktuelt regelverk er § 19 og § 20 i forskrift om plantehelse

Du kan kontakte Mattilsynet ved:
å ringe 22 40 00 00
å trykke på «varsle oss» på mattilsynet.no
å trykke «send beskjed» i skjematjenesten
å sende e-post til
postmottak@mattilsynet.no

5.7 Hva gjør du om originalt plantesunnhetssertifikat ikke følger sendingen?

Den som skal gjennomføre mottakskontrollen skal motta det originale plantesunnhetssertifikatet. Uten originalt plantesunnhetssertifikat kan ikke mottakskontrollen gjennomføres i henhold til regelverket. Undersøk med transportør eller speditør hvor sertifikatet er. Du kan ikke krysse av i skjematjenesten for gjennomført mottakskontroll, dersom originalt sunnhets sertifikat ikke kan fremvises. Det er aktuelt å få tak i et erstatningssertifikat dersom det originale sunnhets sertifikatet er forsvunnet.

Aktuelt regelverk er § 19 og §20 i forskrift om plantehelse

6 Fysisk kontroll av potetene

I mottakskontrollen skal sendingen kontrolleres fysisk for at den er fri for karanteneskadegjørere. Karanteneskadegjørere er planteskadegjørere som er listet i vedlegg 1 eller 2 i forskrift om plantehelse og er forbudt å innføre og spre. Dette kan være organismer som blant annet insekter, virus, bakterier og nematoder. Disse planteskadegjørerne kan være vanskelige å bekjempe og kan gi store skader både for planteproduksjonen og miljøet om de får etablere og spre seg. Siden det er mange skadegjørere på disse listene, er det viktig å sette seg inn i de skadegjørerne som kan angripe og spres med poteter eller vedhengende jord.

Aktuelt regelverk er § 16 og vedlegg 1 og 2 i forskrift om plantehelse.

6.1 Hvilke skadegjørere må du se opp for på potet?

Det finnes mange alvorlige skadegjørere på potet. I vedlegg 1 og 2 i forskrift om plantehelse nevnes blant annet potetcystenematode, potetkreft, mørk ringråte og lys ringråte. I tillegg til skadegjørerne som er listet i forskriften skal potetene være praktisk talt fri for andre skadegjørere. Det er viktig å kjenne til de aktuelle skadegjørerne, slik at du kan kjenne igjen symptomer når du gjennomfører mottakskontrollen. Du, som importør, eller den som gjennomfører mottakskontrollen, plikter å ha kunnskap om de aktuelle skadegjørerne.

Metoder for fysisk kontroll av potetene kan være:

- Visuell kontroll av potetene for å avdekke potetsykdommer som potetkreft og insektangrep
- Gjennomskjæring av potetene (representativ prøve) med tanke på lys og mørk ringråte.
- Å vurdere om det er behov for å ta ut prøver som sendes til analyse, for eksempel jord fra uvaskede poteter som analyseres for potetcystenematode.

Det er viktig at forholdene legges til rette for å kunne gjøre en god kontroll. Dette innebærer at mottakskontrollen gjøres på et egnet sted med tilgang til nødvendig utstyr. Eksempler på slikt utstyr kan være arbeidsbord, godt lys, lupe og utstyr for hurtiganalyse.

I illustrasjonene under vises noen eksempler på skadegjørere på potet. Dette er kun noen av de aktuelle skadegjørerne på potet. Den som gjennomfører mottakskontrollen må ha kunnskap om alle aktuelle skadegjørerne i regelverket og hvordan å kjenne igjen disse.

Aktuelt regelverk er forskrift om plantehelse § 16, § 17 og vedlegg 1 og 2, i tillegg til Matlovens § 8 om opplæring og kompetanse.

Gjennomskjæring av frisk potet

Potet med lys ringråte

Foto fra NIBIO-plantevernleksikonet

Potet med mørk ringråte

Foto fra NIBIO-plantevernleksikonet

Koloradobille er en alvorlig skadegjører på en rekke arter i søtvierfamilien

Foto fra EPPO global database

Poteter med potetkreft blir deformerte og får utvekster som vist på bildet

Foto fra NIBIO-plantevernleksikonet

Jordloppe (*Epitrix spp.*) er et lite insekt med stort skadepotensial på potet

Potet angrepet av jordlopper. Larvene lager grunne ganger i potetknollene

Foto fra EPPO global database

6.2 Hvor kan du lære mer om skadegjørerne?

For å kunne kjenne igjen skadegjørerne og oppdage dem på et tidlig tidspunkt, er det viktig å kjenne til biologien deres. Importøren har ansvar for at den som utfører mottakskontrollen har kompetanse på de relevante skadegjørerne. Du kan lese mer om skadegjørerne ved å lete dem opp på sidene som er linket til under.

NIBIO sitt plantevernleksikon - <https://www.plantevernleksikonet.no/>

Informasjon om planteskadegjørere på Mattilsynet.no – https://www.mattilsynet.no/planter_og_dyrking/planteskadegjorere/

Informasjon om jordlopper (*Epitrix*) på Mattilsynet.no - https://www.mattilsynet.no/planter_og_dyrking/planteskadegjorere/jordlopper_iepitrixi_sp_p.831

Global database over planteskadegjørere (kun på engelsk) - <https://gd.eppo.int/>

Det kan også være aktuelt å delta på kurs om mottakskontroll og skadegjørere.

6.3 Hva gjør du om du oppdager karanteneskadegjørere?

Ved mistanke om funn av karanteneskadegjørere skal du straks varsle Mattilsynet. Du skal fryse situasjonen slik det er mulig og ikke flytte på potetene eller varene. Det er ikke tillatt å omsette varer med mistanke om karanteneskadegjørere. Overtredelse av forbudet mot å flytte eller omsette varer med mistanke om funn av en alvorlig skadegjørere er straffbart jf. Matloven §28.

Du kan kontakte Mattilsynet ved:
å ringe 22 40 00 00
å trykke på «varsle oss» på [mattilsynet.no](https://www.mattilsynet.no)
å trykke «send beskjed» i skjematjenesten
å sende e-post til
postmottak@mattilsynet.no

6.4 Hvor stor del av potetene i sendingen skal kontrolleres fysisk?

Mottar du en stor importsending må du kontrollere potetene stikkprøvebasert. Det er ditt ansvar som importør at det kontrolleres at sendingen samsvarer med sertifikatet og at den kan regnes som fri for karanteneskadegjørere. For at du skal kunne være trygg på at en sending er fri for karanteneskadegjørere, må din virksomhet selv ha tatt stilling til hvor stor del av sendingen som kontrolleres fysisk. Her vil det være nyttig om virksomheten din har laget gode rutiner for hvordan mottakskontrollen skal gjennomføres. I forbindelse med kravet til internkontroll skal din virksomhet ha kartlagt risikoområder for import av potet.

I sammenheng med den fysiske kontrollen skal det blant annet vurderes:

- Hvilke skadegjørere det er risiko for.
- Hvilket land sendingen kommer fra.
- Hvordan varen er transportert.
- Hvilken emballasje varen kommer i.

Ut i fra denne risikokartleggingen kan det vurderes hvor stor del av potetene i sendingen som blir kontrollert og hvordan stikkprøvekontrollen gjennomføres. Det er svært viktig at det settes av nok tid og ressurser til å gjennomføre en god fysisk kontroll.

Aktuelt regelverk er § 23b og § 9 i forskrift om plantehelse.

Forslag til stikk kontroll av poteter

Uavhengig av størrelse på sendingen anbefaler Mattilsynet at et tilfeldig utvalg av minst 200 knoller blir kontrollert. Potetene kontrolleres visuelt for skadegjørere og gjennomskjæres for å se etter sykdommer som lys- og mørk ringråte. Knoller skal tas ut tilfeldig fra hele sendingen, men sekker/deler av sendingen med mistenkelige tegn må prioriteres.

Tilfeldig utvalg

For en sending på 20 tonn poteter fordelt på 20 storsekker, velger man tilfeldig 10 knoller per storsekk. For andre mengder gjør man tilsvarende fordeling og kontrollerer minst 200 knoller. Består sendingen av flere partier (for eksempel poteter av flere sorter, eller fra flere leverandører), bør man ta ut prøver fra hvert parti. I mindre sendinger som består av mange små sekker (5-20 kg), bør flere av sekkene åpnes for å få tatt ut en representativ prøve.

6.5 Treemballasje skal også kontrolleres

Kommer de importerte varene dine på treemballasje, skal denne kontrolleres i mottakskontrollen. Treemballasje som paller og pallekarmer kan føre med seg planteskadegjørere. All importert treemballasje skal derfor være behandlet slik at eventuelle organismer i veden er død. Behandlet treemballasje er merket etter en internasjonal standard kalt ISPM15, som er utformet som på bildet i *Figur 3*. I mottakskontrollen må du påse at all treemballasje er merket. Importert treemballasje som er umerket kan ikke gjenbrukes i Norge.

Treemballasje med spor etter insekter (hull, gnag, larveganger) må destrueres. Mottar du treemballasje som ikke er merket, eller observerer du spor etter insekter, må du melde fra til Mattilsynet.

Figur 3 - Behandlet treemballasje er merket etter den samme standarden. Ved siden av IPPC-logoen vises først landkoden, deretter virksomhetsnummeret til produsenten og sist behandlingen som er enten HT (Heat Treatment) eller MB (Methyl Bromide Treatment).

7 Når mottakskontrollen er gjennomført

Når mottakskontrollen er gjennomført og det ikke er funnet mangler ved sendingen, skal du registrere dette i skjematjenesten. Før du kan ta i bruk eller omsette potetene må sendingen være frigitt av Mattilsynet.

7.1 Hvordan melder du inn at mottakskontrollen er gjennomført?

Du må logge deg inn i skjematjenesten for å melde inn at mottakskontrollen er gjennomført. Her skal du fyllet ut skjemaet «bekreft ankomst av planteimport...». Hvordan skjemaet skal fylles ut er beskrevet stegvis i brukerveilederen som du finner [på denne siden](#).

7.2 Hvordan ser du om Mattilsynet har frigitt sendingen?

For å se status på din virksomhet sine importsendinger må du logge inn i skjematjenesten. Under fanen «mine saker» kan du se både pågående og avsluttede saker. Har du bekreftet mottakskontrollen gjennomført og ikke finner den igjen i under pågående saker, så er den blitt flyttet til avsluttede saker. Ønsker du en bekreftelse på at sendingen er frigitt kan du trykke på «frigitt» under utfall. Du vil da få opp en kvittering på at Mattilsynet har frigitt sendingen. For nærmere beskrivelse [se brukerveilederen som du finner på denne siden](#).

7.3 Hva kan være grunnen til at en sending ikke er frigitt av Mattilsynet?

Noen importsendinger blir også kontrollert av Mattilsynet. Mattilsynet vil da vente med å frigi sendingen til tilsynet er gjennomført. Tilsynet kan eksempelvis være i form av en inspeksjon hos deg hvor sendingen er. Det er derfor viktig at varene er tilgjengelig for kontroll og ikke flyttes fra mottaksstedet som er oppgitt i innmeldingen av importen.

Aktuelt regelverk er § 23e og 24 i forskrift om plantehelse.

Versjon	Endret	Utarbeidet av	Endring
01	17.12.2018	HK – Seksjon planter	1. utgave av dokumentet
02	26.06.2019	HK – seksjon planter	2. utgave av dokumentet

